

Van het gas af en toch meer betalen voor een warm huis. Hoe kan dat?

› nrc.nl/nieuws/2022/01/28/aardgasvrij-toch-meer-betalen-a4083645

Erik van der Walle

Voor de Tilburgse wethouder Oscar Dusschooten is duidelijke voor welke uitdaging de lokale energieleverancier staat: leg aan zijn stadgenoten uit waarom zij in 2022 58 procent meer voor een warm huis en warm water betalen dan vorig jaar. Een gevolg van het dure aardgas van dit moment? „Maar die mensen doen al wat wij graag willen: ze zijn van het gas af.”

Komende maandag legt de eigenaar van het warmtenet, Ennatuurlijk, in de Tilburgse gemeenteraad uit waarom het bedrijf voor 2022 een zo sterke stijging van de tarieven aankondigde. „Hoe transparanter je bent, hoe minder achterdochtig mensen zijn”, zegt VVD’er Dusschooten, verantwoordelijk voor wonen en energietransitie. „Nu denken ze, ‘ja, het komt wel lekker uit, goed geld verdienen’. Daarom heb ik tegen Ennatuurlijk gezegd: maak duidelijk wat de factoren zijn, maak een staafdiagrammetje. Een paar tientjes meer betalen kan voor veel mensen het verschil zijn tussen boven of onder water.”

Een half miljoen Nederlandse huishoudens hebben een aansluiting op één van de bijna 250 warmtenetten

Dat energie voor iedereen duurder ging worden, werd eind vorig jaar duidelijk toen de gasprijzen record op record boekten. Vorige maand schreven de gemeente Tilburg, woningcorporaties en huurdersorganisaties samen al een bezorgde brief aan Ennatuurlijk, de exploitant van wat vroeger stadsverwarming heette. Twee weken geleden volgde een gesprek.

„Ennatuurlijk heeft daarin gezegd geen cent extra te willen verdienen als gevolg van deze crisis. Ik ben geneigd hen te geloven, maar mijn verzoek is wel om het goed uit te leggen”, zegt Dusschooten. „De warmte in Tilburg komt van de Amercentrale, en die draait voor 80 procent op biomassa.”

De kritiek via sociale media is even weg, maar volgens de wethouder maken mensen zich „achter de voordeur zorgen over de maandelijkse rekening”. In Breda en Tilburg konden petitie tegen de prijsverhoging in korte tijd rekenen op tienduizenden handtekeningen.

‘Prima uit te leggen’

Eerder deze maand bood wethouder Dusschooten Ennatuurlijk – goed voor 50.000 aansluitingen in West- en Midden-Brabant – aan om een bijdrage te leveren aan de uitleg over de stijgende energieprijzen. De woordvoerder van het warmtebedrijf: „Als we samen kunnen optrekken om mensen goed te informeren, zullen we dat zeker doen. Maar wij

gaan zelf over de tarieven en wij kunnen die met droge ogen aan iedereen uitleggen. Prima om dat maandag in de gemeenteraad te doen, prima als de wethouder daar bij is, maar het is onze verantwoordelijkheid.”

De tariefsverhoging voor warmtenetten speelt in heel Nederland, bij alle energieproducenten. Een half miljoen huishoudens hebben een aansluiting op één van de bijna 250 warmtenetten. Bijna al die gezinnen kregen onlangs het bericht dat hun energierekening in 2022 met tientallen procenten stijgt. Natuurlijk moeten mensen zonder zo'n warmtenet óók meer betalen voor hun centrale verwarming, maar er is één verschil: als klant van een warmtenet kan je niet zomaar naar een concurrent overstappen.

Toeziethouder ACM waarschuwde daarom dat aanbieders als Eneco, Vattenfall of Ennatuurlijk geen misbruik mogen maken van de problemen op de energiemarkt. „We gaan informatie over de tariefsverhoging aanvragen. Op basis daarvan kijken we of het nodig is om verder onderzoek te doen”, zegt een ACM-woordvoerder.

Voor een doorsneegezin mag het tarief van het warmtenet dit jaar maximaal 67 procent stijgen, heeft de ACM bepaald. Die stijging heeft alles te maken met de hoge gasprijs. De Warmtewet schrijft voor dat de warmtetarieven op basis van die gasprijs worden vastgesteld. Bedoeling van dit 'nmda'-principe (niet meer dan anders) was om mensen met een warmtenet niet meer te laten betalen dan mensen die gas verstopen. Dat gas werd altijd als het goedkope alternatief beschouwd. Omdat pogingen om de wetgeving te moderniseren schipbreuk leden, staat het nmda-principe nog altijd centraal.

Wij bewegen met de gasprijs mee naar beneden en naar boven. Nu zien we de keerzijde van het systeem

Manja Thiry directeur warmte Eneco

Los van de wettelijke regeling zijn er ook praktische verklaringen waarom de tarieven stijgen. Allereerst speelt gas in de praktijk bij veel warmtenetten nog een rol. Denk bijvoorbeeld aan warmtenetten die gebruikmaken van restwarmte van gascentrales. Daar komt bij dat alle energiebronnen de afgelopen tijd duurder zijn geworden, vaak ook als gevolg van tekorten aan en hogere prijzen van gas. Stroom kost nu meer, en dat geldt bijvoorbeeld ook voor biomassa en steenkolen.

Zelfs als een net zijn warmte van een duurzame bron krijgt, dan nog kunnen de kosten voor de leverancier substantieel stijgen. Dat heeft te maken met de manier waarop de overheidssubsidie wordt berekend: de kosten die zo'n leverancier maakt bóven de gasprijs, worden (deels) vergoed. Wordt gas duurder, dan zijn de extra kosten minder en daalt de subsidie voor duurzame energie.

Lees ook: Krijgen de 'grote jongens' straks de macht op de warmtemarkt?

Onder de kostprijs

„Ik begrijp alle emoties en zorgen over de prijsverhoging”, zegt Manja Thiry, directeur warmte bij marktleider Eneco. „En ik begrijp ook dat we niemand over de prijzen hoorden toen de gasprijs heel laag was. Maar wat nu gebeurt, is wel de andere kant van dezelfde medaille.”

In december ‘prikte’ de ACM de prijs van het gas voor heel 2022, en die ligt vele malen hoger dan de afgelopen jaren. „Wij bewegen met de gasprijs mee naar beneden en naar boven. Nu zien we, met de commotie door de hoge gasprijzen, duidelijk de keerzijde van het systeem”, aldus Thiry.

Zij benadrukt niet voorbij te willen gaan aan de problemen waarmee mensen nu worden geconfronteerd. Klanten kregen onlangs van Eneco het bericht dat de maandelijkse voorschotten dit jaar bijna de helft hoger kunnen uitpakken. „We zagen dat natuurlijk aankomen, daarom zijn we eind vorig jaar al met wethouders en woningcorporaties in gesprek gegaan. We willen niet alleen de huidige situatie uitleggen, begrip kweken, maar ook kijken naar manieren om bijvoorbeeld schuldproblematiek te voorkomen. Er zijn gemeenten die materialen beschikbaar stellen waarmee mensen zelf hun huis kunnen isoleren.”

In het beleid om Nederland te verduurzamen spelen warmtenetten een belangrijke rol. Via een gezamenlijke aanpak kan vooral in dichtbebouwde wijken het gasgebruik relatief snel dalen. Voor 2030 is het doel van het Klimaatakkoord om een miljoen huishoudens aan een netwerk te koppelen, een verdubbeling ten opzichte van de huidige situatie.

De prijsstijgingen van dit moment lijken de aantrekkelijkheid van een warmtenet niet te vergroten. „Dat valt wel mee”, zegt de Enecodirecteur. „Vergeet niet dat mensen met een individuele gasaansluiting ook met een grotere prijsstijging te maken krijgen. Door de collectieve aanpak gebruik je minder energie en is dus ook de CO₂ uitstoot minder, ook wanneer het net grotendeels nog van gas afhankelijk is.”

De nieuwe minister voor Klimaat en Energie, Rob Jetten (D66), is verantwoordelijk voor de totstandkoming van een nieuwe warmtewet. Eerdere pogingen tot vernieuwing van de wet uit 2014 sneuvelden. Iedereen is het er al wel over eens dat in de nieuwe wet het warmtetarief niet meer afhankelijk moet zijn van de gasprijs. De ACM beoordeelt dan hoe hoog de echte kosten zijn en wat een redelijk rendement is. Dan komt de toezichthouder ook niet meer met een algemene maximale verhoging die voor alle netten geldt, zoals dat nu gebeurde.

Elke klant hetzelfde tarief

Annelies Huygen, hoogleraar ordening van energiemarkten aan de Universiteit Utrecht, juicht die verandering toe. Zij ziet dat de maximale tarieven die de ACM nu bepaalt voor energiebedrijven als richtsnoer werken. „Als je maar onder dat tarief zit, is het goed, zo is het systeem. Ongeacht de echte kosten die je als warmteleverancier hebt.”

Huygen, als warmtespecialist ook verbonden aan onderzoeksinstituut TNO, wijst op ontwikkelingen in Denemarken, waar de prijs bij 90 procent van de warmtenetten dit jaar niet stijgt of zelfs daalt. Bij slechts 5 procent van de netten stijgt het tarief meer dan 20 procent. „In Denemarken zijn de kosten transparant en weerspiegelen de tarieven de kosten”.

Die echte kosten lopen nu al erg uiteen, ziet Huygen. „Bij sommige warmtenetten hangen de kosten nog nauw samen met de gasprijzen, maar er zijn in Nederland ook netwerken die restwarmte van de industrie gebruiken. En bij sommige duurzame warmtenetten wordt alleen wat elektriciteit gebruikt. Daar gaan de werkelijke kosten nauwelijks omhoog.”

Nu rekent een energiebedrijf voor al zijn klanten hetzelfde tarief, terwijl de feitelijke kosten erg kunnen verschillen. „Net als onze collega’s hanteren wij één uniform tarief, op grond van de solidariteitsgedachte”, bevestigt de woordvoerder van Ennatuurlijk, dat voor 80 procent in handen is van pensioenuitvoerder PGGM. „Het hangt van de regio af of een duurzaam warmtenet mogelijk is. Dat is voor de klant gewoon een kwestie van geluk of pech. En bij storingen moet er altijd de mogelijkheid zijn om gas bij te stoken.” Ook speelt de complexiteit van het werken met verschillende tarieven volgens de zegsman een rol.

Voor de Tilburgse wethouder Dusschooten zijn de prijsverhogingen aanleiding wat verder in de toekomst te kijken. „Er gaan hier steeds meer stemmen op om warmte te zien als nutsvoorziening, net als water. Moeten we niet als gezamenlijke overheden een warmtenet aanleggen waarop verschillende leveranciers kunnen aanhaken?”

Vooral het gebrek aan keuze voor de consument zet hem aan het denken. „We hebben als overheden ooit met deze monopoliepositie voor energieproducenten ingestemd. Daarom voel ik extra verantwoordelijkheid. Warmte is geen hagelslag – daarin heeft de klant keus.”